

lancasterian (sistem de învățământ bazat pe ajutorul elevilor avansați, folosiți ca monitori), pe care, însă, nu-l evocă cu simpatie și nu-l propune ca model de urmat, așa cum fac Creangă și Sadoveanu cu învățătorii lor de școală primară. În timpul său, la școala „greco-ortodoxă” pe care-o frecventa se face trecerea de la Ceaslov la Abecedar, de la pana de gâscă la peniță. Pentru a putea reuși la liceu, repetă clasa a IV-a, iar apoi pleacă la Arad, stând în gazdă ca eroii din *Budulea Taichii*. Ulterior pleacă în Timișoara, unde urmează cursurile liceului german și dă lecții particulare ca să se întrețină. Bacalaureatul îl dă la Satu Mare, în august 1868, și apoi se înscrie la Facultatea de Drept și Științe a Universității din Budapesta, ale cărei cursuri nu-l atrag și, de aceea, își întrerupe studiile. Aici participă la ședințele Societății „Petru Maior”, în care studenții prezentau lucrări originale, însă se îmbolnăvește și pleacă acasă. Întors în țară, se angajează la notarul din Cumlăuș, comună aflată în apropierea satului natal, Șiria, și care se făcuse cunoscută în cursul anilor prin târgurile săptămânale și prin „târgurile de secerători”, când moșii din Munții Apuseni coborau în Câmpie la vremea seceratului, aspecte descrise, mai târziu, în nuvela *Pădureanca*. Aici, așa cum mărturisește chiar scriitorul, a trăit în strânsă legătură cu „lumea cea adevărată”, a cunoscut oameni și experiențe care au stat la baza nuvelei *Moara cu noroc*.

Pentru desăvârșirea pregătirii intelectuale, Ioan Slavici pleacă la Viena, unde se înscrie la Facultatea de Drept și îl cunoaște pe Eminescu, aflat și el la studii în capitala Imperiului austro-ungar, cu care va rămâne prieten toată viața. De asemenea, concomitent cu facultatea, urmează și școala de ofițeri, reușind să-și ia examenele de ofițer de rezervă. Desigur, Slavici vorbea cursiv limbile germană și maghiară, însă, sfătuit de bunul său prieten, va scrie în română, influența lui Eminescu făcându-se simțită și în ceea ce privește lecturile prozatorului. Aici, la Viena, Slavici urmează cursul de drept roman al lui Rudolf Ihering, de economie politică al lui Lorenz Stein, de economie al lui Schaffle și, îndemnat de Eminescu, cursul de anatomie al lui Hyrtl și de fiziologie al lui Brucke.

În anul 1869, când cei doi prieteni sosesc în capitala Imperiului austro-ungar, aici existau două asociații ale studenților români, Societatea literară-științifică și Societatea literară-socială „România”. Acestea se vor unifica în anul 1870, formând Societatea Academică Socială-Literară „România Jună”, în cadrul careia Eminescu era secretar, iar Slavici – președinte și al cărei ideal era, bineînțeles, unitatea tuturor românilor.

În perioada petrecută la Viena, Slavici își începe și activitatea de publicist, pe care o va continua toată viața. În martie 1871, el debutează în revista junimistă *Convorbiri literare* cu o piesă de teatru *Fata de birău*, citită în manuscris de Eminescu, care, după ce îi face unele modificări, o trimite revistei cu mențiunea: „în genere e scrisă cu prea expres colorit local, dar are scene de o gingășie simplă și, într-adevăr, rustică”. Tot în *Convorbiri literare* apare și prima poveste a lui Slavici, *Zâna Zorilor*, însoțită de o scrisoare a autorului despre culegerea și prelucrarea folclorului. Urmează, în același an, în 1872, și alte povești, cum ar fi *Ileana cea șireată* și *Florița din codru*.

După întoarcerea acasă, începe să scrie la îndemnul lui Eminescu, care intervine la *Junimea* pentru ca Slavici să primească 10-12 galbeni pe lună. De asemenea, intră în cancelaria avocațială a lui Mircea B. Stănescu, unde luptă pentru folosirea limbii române în susținerea proceselor și în administrație. După ce părăsește această meserie, găsește un post la Consistoriul ortodox din Oradea Mare și, însoțindu-și superiorul prin satele bihorene, cunoaște sărăcia în care trăiau țărani români, experiență ce stă la baza nuvelei *Popa Tanda*. În această perioadă întreține o bogată corespondență cu Iacob Negruzzi, căruia îi spune despre proiectele sale literare.

În decembrie 1874, Slavici vine la București, iar în 1875 se căsătorește cu o ungueroaică, Ecaterina Szoke Magyarosy, înrudită cu o familie din Șiria, de care va divorța în noiembrie 1885, an în care, din cauza unor articole în care revendică drepturile românilor, este închis de autoritățile maghiare, dar curtea de juri îl eliberează. De asemenea, în această perioadă, este numit de Maiorescu profesor la liceul *Matei Basarab* din București. Mai târziu, Slavici începe colaborarea cu ziarul *Timpul*, unde își asumă responsabilitatea pentru partea literară și partea de politică externă, iar când Maiorescu părăsește conducerea ziarului, redacția ramâne în seama lui Slavici.

La a cincisprezecea aniversare a *Junimii*, Slavici citește nuvela *Gura satului*, iar Caragiale *O noapte furtunoasă*, iar în anul 1880 apare în *Convorbiri literare* nuvela *Budulea Taichii* despre care Călinescu avea să afirme mai târziu: „Aici se tratează misterul psihologic al unor ființe cu înfățișare neînsemnată în copilărie și un caz de ambiție în clasa de jos. Slavici putea să facă din această nuvelă un mare roman”. În decembrie 1881 apare volumul *Novele din popor*, care reprezintă o piatră de hotar în evoluția prozei românești, în special a nuvelisticii, și cuprinde și *Moara cu noroc*. Nuvela, deși psihologică, are un puternic caracter social, o construcție solidă, personaje complexe și subiect de roman.

În anul 1882 se înființează la București societatea culturală *Carpați*, unde va fi ales membru, împreună cu Eminescu, după care va fi ales membru corespondent al Academiei Române și va fi numit profesor de română și filosofie la azilul *Elena Doamna*, unde o va cunoaște pe viitoarea lui soție, profesoara Eleonora Tănăsescu. Din acest moment, se vor întâmpla evenimente nefericite în viața lui Slavici, cum ar fi îmbolnăvirea lui Eminescu și încetarea apariției ziarului *Timpul*.

În 1884, apare la Sibiu, sub conducerea lui Slavici, cotidianul *Tribuna*, care va fi învinuit de politică naționalistă, deși acest lucru nu era adevărat, el făcând o politică de compromis, căutând o soluție pentru a conviețui cu ungurii. Chiar și așa, Slavici va fi arestat în 1889.

În noiembrie 1886 i se naște primul copil care va fi botezat de Titu Maiorescu, iar în anii ce urmează mai are cu Eleonora încă cinci copii: Lavinia, Marcel-Ioan, Fulvia, Elena, Livia-Ioana. În acest an îi apare în *Tribuna* povestea *Păcală în satul lui* și drama *Gaspar Grațiani*. Anul următor, Slavici va fi ales în funcția de secretar al Partidului Național Român. În anii ce urmează, în viața lui Slavici au loc evenimente tragice: în primul rând, este vorba despre moartea bunului său prieten, Mihai Eminescu, apoi a lui Ion Creangă și, mai târziu, încetarea apariției ziarului *Tribuna*.

Una dintre activitățile desfășurate de Slavici este și cea de „dascăl”, scriitorul fiind invitat să țină lecții la instituții prestigioase de învățământ, ba chiar să conducă unele așezăminte școlare patronate de Academia Română. Așa se întâmplă și la Institutul din Măgurele, unde Slavici va fi director 14 ani, iar soția sa, Eleonora – subdirectoare. Institutul respectiv se înființează la dorința boierului Ioan Otteteleșanu, exprimată prin testament, iar Slavici este cel care, numit de Academia Română, reușește să organizeze cât se poate de bine activitățile din cadrul acestei instituții. Totuși, Slavici va intra în conflict cu autoritățile administrative, lucru care va duce, în final, la demiterea celor doi soți de la conducerea institutului. Experiența lui Slavici la Măgurele se numără printre cele mai interesante din istoria învățământului românesc.

La 1 ianuarie 1894, sub conducerea lui Ioan Slavici, I.L. Caragiale și Coșbuc, apare la București, revista *Vatra*, în paginile căreia va fi publicat romanul *Mara*. Apoi, Slavici publică cel de-al doilea volum de opere, *Novele*, în care va fi inclusă și nuvela *Comoara*, iar în 1902 îi apare romanul *Din bătrâni*, pentru care primește și premiul *Ion Heliade Rădulescu* din partea Academiei Române.

Cu ocazia comemorării a 20 de ani de la moartea lui Eminescu, Slavici publică în *Convorbiri literare*, *Ramuri*, *Sămănătorul*, *Tribuna din Arad* și în volumul *Omagiu lui Eminescu*, unele dintre cele mai valoroase pagini de memorialistică dedicată marelui poet.

În 1910 apare volumul *Românii din Ardeal* și trei scrieri pedagogice: *Educațiunea națională*, *Educațiunea fizică*, *Educațiunea morală* și, de asemenea, activitatea publicistică a lui Slavici se va intensifica, susținând că libertatea românilor este posibilă și în cadrul statului ungar și combătând acțiunea de eliberare a Ardealului. Merge chiar mai departe, afirmând, după înfăptuirea unirii, că acest lucru era „rău”, lucru care-l va face pe Goga să-l declare mort ca om. Scriitorul își va continua, însă, activitatea: în 1920 apare romanul *Din două lumi*, apoi volumul memorialistic *Închisorile mele* (în care își justifică activitatea din Ardeal și România), iar, mai apoi, romanul *Cel din urmă armaș*. În 1924 apare un volum în care îi evocă pe marii săi prieteni: Eminescu, Creangă, Caragiale, Coșbuc, Maiorescu, iar, spre sfârșitul aceluiași an, apare și ultimul său roman, *Din păcat în păcat*.

Ultimele luni de viață și le va petrece în casa fiicei sale, Lavinia, la Panciu, unde se și stinge din viață, la 17 august 1925. Va fi înmormântat la schitul Brazi.

Concluzii

Astăzi, la 160 de ani de la nașterea lui Slavici, avem datoria morală să-l omagiem pe cel care a fost cel mai important scriitor clasic din Ardeal, trecând în revistă cele mai importante